

An abstract painting of a landscape. The background is a mix of dark blue, red, and yellow. In the foreground, there are green and yellow brushstrokes. On the left, there is a dark, textured shape that resembles a church tower or a building. The overall style is expressive and painterly.

KIRKEKUNST i Søhøjlandet

En guide til
27 kulturoplevelser

KIRKEKUNST - En guide til kulturoplevelser Bind 1

Udgivet i 2020 af

Greenways.dk
Klostervej 3
8680 Ry
21 14 20 12

Tilrettelæggelse og redaktion

Marianne Purup - mp@greenways.dk
Mia Bay - mb@greenways.dk
Sarah Nielsen - info@greenways.dk

Faglig sparring

Lene Møllerup, museumsinspektør,
Museum Skanderborg

Støtte fra

Skanderborg Provstis Forkyndelsespulje
Ellen Margrethe og Niels Aage Kjær, AVK
Skovby Møbelfabrik A/S
Landdistriktpuljen, Skanderborg Kommune

Fotografering

Henrik Bjerregrav
henrik@bjerregrav.dk
20 14 69 14

Grafik

Bettina Kvistgaard
bettina@kvistgaard.net
61 99 40 94

Tryk

CLS Pure Print

PurePrint® by KLS
Producent: 100% bæredygtigt
arkiv. PurePrint AG

Indhold

Forord	side 4
Adslev Kirke	side 5
Alling Kirke	side 7
Blegind Kirke	side 9
Dover Kirke	side 11
Fruering Kirke	side 13
Galten Kirke	side 15
Gl. Rye Kirke	side 17
Hylke Kirke	side 19
Hørning Kirke	side 21
Låsby Kirke	side 23
Mesing Kirke	side 25
Ovsted Kirke	side 27
Ry Kirke	side 29
Sjelle Kirke	side 31
Skanderborg Slotskirke	side 33
Skanderup Kirke	side 35
Skivholme Kirke	side 37
Skjørring Kirke	side 39
Skovby Kirke	side 41
Stilling Kirke	side 43
Stjær Kirke	side 45
Storring Kirke	side 47
Tulstrup Kirke	side 49
Tåning Kirke	side 51
Veng Kirke	side 53
Vitved Kirke	side 55
Voerladegård Kirke	side 57
Oversigtskort	side 59
Signaturforklaring, kilder, omslag	side 61
Til fods mellem sten og træ	side 62

Kig indenfor i kirken

Mange af Søhøjlandets kirker ligger højt og frit i det kuperede landskab, andre er en del af bybilledet. Men fælles for dem alle er, at de rummer århundreders kulturhistorie afspejlet i inventaret, udsmykningen og kunsten.

Et fællestræk er også, at vi alle sammen er velkomne til at kigge indenfor. Borgere såvel som gæster er inviteret til at opleve kirken som et æstetisk rum med plads til fordybelse, forundring og fortolkning. Kunsten kan måske for nogen være en ny tilgangsvinkel til kirken.

Nye og gamle værker og udsmykninger kan naturligvis opleves i forbindelse med kirkelige handlinger, men mange kirker er også åbne for os alle til hverdag. Her i guiden viser vi vej til alle 27 kirker i Skanderborg Provsti, og i de små bokse ved hver kirke kan man se åbningstider og relevante telefonnumre.

Artiklerne er skrevet i et forbilledligt samarbejde med menighedsråd og præster ved de enkelte kirker, og guiden var ikke blevet til uden støtte fra:

Skanderborg Provstis Forkyndelsespulje
Ellen Margrethe og Niels Aage Kjær, AVK
Skovby Møbelfabrik A/S
Landdistriktspuljen, Skanderborg Kommune

Vi siger tak for støtten og ønsker god fornøjelse med kunsten i kirken. Skriv gerne, hvis I har kommentarer eller vil dele en oplevelse med os.

Marianne Purup, Mia Bay & Sarah Nielsen
Greenways.dk
info@greenways.dk
@kirkekunstguiden #kirkekunstguiden (Instagram)

Husk også gerne at skrive i den gæstebog, som ofte ligger i våbenhuset.

Adslev Kirke

Det er kunstneren og grafikerens Bodil Kaalund (1930-2016), der har sat et markant præg på middelalderkirken i Adslev. Hendes let aflæselige og fortællende billeder fra 1986 smykker både prædikestolen og bænkegavlene, og de mange fuglemotiver minder om, at naturen utvivlsomt har været hendes inspirationskilde. De to glasmosaikker i koret, "Nadverens indstiftelse" (mod syd) og "Kristus velsigner børnene" (mod nord) er skabt i 1950 af Fanny og Poul Sæby.

Tre sengotiske figurer (slutningen af 1400-tallet), som har prydet alteret, er i forbindelse med en renovering i 2000 flyttet ned i skibet. Her hænger nu Maria med barnet i strålekrans, Johannes Døberen med lammet og Skt. Barbara med tårnet. Barbara var muslim men konverterede til kristendommen, hvilket fik hendes fader til at spærre

hende inde i et tårn, til hun kom på andre tanker. Barbara holdt dog fast i sin nye tro og måtte derfor lide martyrdøden.

Det nuværende altermaleri er malet af kunstneren R. Rud-Petersen i 1916. Den gamle altertavle fra 1500-tallet er opmagasineret i Den Gamle By. Hvælvingernes kalkmalerier er typiske for egnen og består af lette geometriske ornamenter i grå og rødbrune farver.

Bemærkelsesværdig er blomsterdekorationen på korets østkappe, dateret i 1498. Initialerne M.P.M. er tilføjet senere og refererer måske til sognepræsten, magister Poul Madsen (1576-1610), der kan være manden bag indretningen af gravkrypten i koret. Et svikkelhul på korets vestkappe er dekoreret med et kalkmalet mandshoved.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Den romanske løvefont med usædvanligt fremspringende mandshoveder
- ✚ Det massive stenkors ved opgangen til prædikestolen. Skænket til kirken af Niels Frandsen
- ✚ Adslev Skovkirke, som ligger kun ca. en kilometer fra kirken

ADSLEV KIRKE

GI Ryvej 20, Adslev, 8362 Hørning
Åben: Juni, juli og aug. kl. 9 - 17 el. efter aftale

Sognepræst / provst:

Jacob Køhn Andersen 61 20 66 65

Sognepræster:

Lise Palstrøm 86 94 37 33

Majbrit Daugaard 42 73 45 43

Katja Ejstrup Stritzinger 20 18 13 26

Graver:

Signe Møller Ingversen 21 27 90 21

Alling Kirke

Den højtliggende kirke i Alling er en af landets mindste. Sidder man tæt, er der plads til 60 personer. Inde i kirkerummet er det to indbyrdes meget forskellige værker, der tiltrækker sig opmærksomhed: Den gamle altertavle fra slutningen af 1500-tallet og de fem nye malerier som udgør udsmykningen på prædikestolen.

Altertavlens midterparti menes at stamme fra en lutheransk fløjaltertavle, og såvel nadverindskriften som krucifikset, der kroner tavlen, er oprindelige. Omkring midten af 1700-tallet har tavlen fået nye vinger, top- og fodstykke, der er blevet stafferet i 1746. I topstykket står der på hebraisk gudsnavnet Jahve. På vingerne ses kornede monogrammer for både Christian den Sjette og Frederik den Femte. Man kan læse om monogrammerne og de royale relationer på alterets fodstykke.

Også alterbordet fra 1631 er rigt udsmykket og i arkadefelterne ses et grønmalet Jesu-monogram. I 1850 blev "Nadveren" i kopi efter Leonardo da Vinci indsat over den malede indskrift på altertavlen, den blev i 1949 fjernet og hænger nu i kirkerummet.

Prædikestolens fem selvstændige billeder er udført i 2009 af maleren Inge Ørntoft, som bor i Alling. De fem lyse billeder bærer titlerne: Skabelsen, Himmelstigen, Liljen, Olivengrenen og Jesu Tornekroner – og "de udtrykker dermed billedligt noget af alt det, der tales om fra en prædikestol" (citater kunstneren).

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Den romanske døbefont med dobbeltløver og "ufærdig" fod
- ✚ Gravstenen i våbenhuset over en kongelig hofkok Glahn (hvis søn var præst i kirken)
- ✚ Gravstenen ved kirkegårdslågen, formentlig symboliserende livstræet

ALLING KIRKE

Ringvej 35A, Alling, 8680 Ry

Åben: Kl. 8 - 17 året rundt

Når graveren er tilstede el. efter aftale

Sognepræst:

Benjamin Würtz Rasmussen 86 89 14 17

Graver:

Runa Olesen 29 89 13 76

Þor Herre Jesus Christus i den
nat der handt blev forraðt loeg handt
broðet lattat og broð det og gæv sine
discipul og jagde Taær ogte her og æver
det Det er mit Levene som gæves for
æver Dette gæver til min hustruandse.
Ligeaa loeg handt og tællen efter æffens
maandt Taærde gav dem og jagde Drit
ter alle veraf. Denne er det Nig Teknen
tes loat i mit blood som udgæves for æver
til Synvernis forættel. Dette gæver loat
ogte som. I det dræte til min hustruandse.

Blegind Kirke

Siden 2015 har kirken i Blegind haft udskiftelige alterbilleder. Det gamle alterbillede fra 1895, "Vandringen til Emmaus" af Adolph Dorph trængte til udskiftning, så nu kan man alt efter, hvornår man besøger kirken, opleve fire lokale billedkunstners værker.

Til advent er det Mari Dahls billede af Josef og den frugtsommelige Maria på æslet (*Det jordiske liv bærer på et himmelsk budskab*), til påske Lillian Stahlhuts opgående sol (*Den morgen solen ikke stod op alene*), til pinse Gitte Evers' lysfyldte maleri (*Kun mismod og ensomhed fortæres i kærlighedens flammer*) og til trinitatis Alice Døjs billede af træer og myldrende liv (*Håbet vokser i vores hjerter og gør hver dag til en ny velsignelse*).

Sentenserne i parentes er knyttet til billederne af sognepræst og provst Jacob Køhn Andersen.

En del af kirkens inventar har været hængt på loftet men er nu kommet tilbage i kirkerummet. Det gælder bl.a. den usædvanlige fontehimmel, som hænger over den romanske granitdøbefont. Fontehimlen er et landligt arbejde fra 1600-tallet og nyder i daglig tale tilnavnet "fugleburet" eller "foderbrættet".

Prædikestolen med tilhørende lydhimmel fra 1651 er skænket af sognepræst Laurits Nielsen Toril som en slags betaling for at blive begravet under kirkegulvet. Gravstenen er nu ophængt i koret.

Ikke mindre end fire epitafier smykker kirken. Man bemærker især det store egetræsepitafium for provst Esbern Rasmussen Malling og første hustru fra 1687 (nu præstetavle).

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ En pengeblok i våbenhuset fra o. 1860
- ✚ Et krucifiks fra katolsk tid over korbuen
- ✚ Epitafiet over Laurits Sørensen Worsøe, "Slanter Laust", der var kendt for sin evne til at mane fanden

BLEGIND KIRKE

Blegindvej 77, 8362 Hørning
Åben: Efter aftale

Sognepræst / provst:

Jacob Køhn Andersen 61 20 66 65

Sognepræster:

Lise Palstrøm 86 94 37 33

Majbrit Daugaard 42 73 45 43

Katja Ejstrup Stritzinger 20 18 13 26

Graver:

Dorthe Baastrup 23 37 50 02

OG DE NÖDTE HAM MEGET OG
SAGDE BLIV HOS OS; TI DET ER
MOD AFTEN OG DAGEN HELDER

OG DE NÖDTE HAM MEGET OG
SAGDE BLIV HOS OS; TI DET ER
MOD AFTEN OG DAGEN HELDER

OG DE NÖDTE HAM MEGET OG
SAGDE BLIV HOS OS; TI DET ER
MOD AFTEN OG DAGEN HELDER

OG DE NÖDTE HAM MEGET OG
SAGDE BLIV HOS OS; TI DET ER
MOD AFTEN OG DAGEN HELDER

Dover Kirke

Den store Dover Kirke fra anden halvdel af 1100-tallet ligger helt frit i landskabet og har sandsynligvis været herredskirke i Hjelmslev herred. Udgravninger tyder på, at landsbyen Hjelmslev kan have ligget ved kirken.

Bemærkelsesværdig er bl.a. renæssance-altertavlen med billedet fra 1880 af Kristus, Martha og Maria i storfeltet. Billedet er en kopi af et altermaleri af A. Dorph i Sankt Stefans Kirke i København.

Prædikestolen (1594) er ifølge indskriften en gave fra slotsskriver på Skanderborg Slot, Niels Jacobsen og hans hustru Margrete Christoffersdatter Vesteni. Stolen, der sandsynligvis er af samme mester som den i Veng Kirke, har relieffer af korsfæstelsen og naivistiske evangelister. Veng og Dover var samme pastorat til 1914.

Til de nyere kunstværker hører kirkesølvet samt alterkors og alterstager af messing med bjergkrystal, designet og fremstillet af Bent Exner i 1987. Størstedelen af det oprindelige kirkesølv fra 1600-tallet var da blevet stjålet.

Kirkens velskårne, romanske granitdøbefont er en klassisk, østjysk løvefont (Låsby-Vinderslev-gruppen).

Det røde altertæppe er vævet af Ester Bové Reintoft i 1986.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Epitafium med ikke udfyldte årstal
- ✚ Pengeblokken af fyrretræ med bibelcitater (1800-tallet)

DOVER KIRKE

Alkenvej 1, 8660 Skanderborg

Åben: Kl. 8 - 16

Sognepræst:

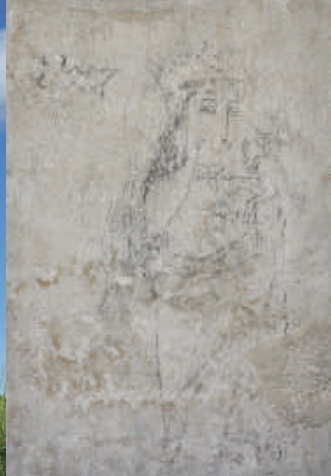
Benjamin Würtz Rasmussen 86 89 14 17

Graver:

Britt Olsen 40 50 34 33

DU GØR DG BEKYLTING OG URO MED MANGE TING
MEN EET ER FORNØDENT

Fruering Kirke

Som navnet antyder, har kirken formentlig været tilknyttet det nærliggende Ring Kloster og indviet til Vor Frue.

To bemærkelsesværdige udsmykninger fletter sig i dag ind i hinanden i det hvidkalkede kirkerum. I korets østfag er der afdækket en ca. 90 cm høj skitse af en kronet Maria med barnet. Maria har langt, udslået hår og bærer Jesusbarnet på venstre arm. Det spinkle, nøgne barn med kors-glorie holder en frugt i den ene hånd. Den højre arm er bøjet, muligvis velsignende. Skitsen er udført med en sort, ret hård stift og kan dateres til o. 1500.

Helt det samme motiv går nu igen øverst på alteret i Kirsten Dissing Overgaards nye udsmykning fra 2020. I det trefløjede alterbillede under den kronede Maria bryder solen påskemorgen langfredagens

mørke og lyser vej op fra graven til liv og opstandelse. Kirsten Dissing Overgaard, som tidligere var valgmenighedspræst i Bering, vil i løbet af 2020 forsyne kirken med endnu to altermalerier, således at de tre malerier skiftes ud i takt med kirkeårets gang.

På sydvæggen hænger et ca. 124 cm højt krucifiks i nyromansk stil, skabt af billedhuggeren Gunnar Hansen o. 1948. Figuren er skåret i ahorn, relieffet af det himmelske Jerusalem over Kristus samt den korsgennemborede slange under hans fødder i moseeg.

Det spektakulære orgel er bygget af Th. Frobenius & Sønner i 1981, og det er ofte centrum i de mange koncerter, som afholdes i kirken.

LÆG MÆRKE TIL

Støbejernsgravmæle på kirkegården over fædrelandskæmperen Jens Peter Gylling, Gramrode (1825-1851)

Forsølvet egeløvskrans til pastor Øllgaard fra Fruering og Vitved pastorat (1913)

FRUERING KIRKE

Storhøjvej 3, Fruering, 8660 Skanderborg

Åben: Kl. 8 - 16

Sognepræst:
Inge-Gerd Terpager Staal

Graver:
Holger Aaen 29 36 45 12

Galten Kirke

Selv på en overskyet dag, er det oplevelsen af gyldent lys, der kendetegner Galten Kirke (opført 1884 - renoveret 2014).

Bag kirkens udsmykning står kunstneren Peter Brandes, som har skabt både den trefløjede altertavle, altertæppet og de ti glasmosaikker i vinduerne. I altertavlens forgyldte midterrelief skildres Kristus ved Emmaus-måltidet, øjeblikket før han bryder brødet og - med kunstnerens egne ord - tilbyder disciplene sit lys og sit liv. De to disciple nederst i relieffet er skildret i en dvaletilstand som en understregning af, at livet først for alvor begynder for dem ved erkendelsen af, at Jesus er Kristus. Sidefløjen til venstre viser Jesu dåb med vandet strømmende ned over Jesus fra oven, og til venstre spreder sædemanden korn på marken som et billede på Jesus, der sår nyt liv i verden. I fastetiden er den trefløjede altertavle lukket og viser den

tornekronede Jesu ansigt.

Altertæppets to store symboler viser blod fra Jesu sår og et brød med reference til nadveren. Brødet kan også tolkes som det lille Jesusbarn, som ses på alterbilledet.

Glasmosaikkerne i vinduerne viser i ord og billeder motiver fra De Ti Bud. Selv siger Brandes: "De er der, hvis vi vil aflæse dem og prøve at forstå deres mening, men de kan også forsvinde, når lyset forsvinder. Kommer og går men er der og består". Kirkens romanske døbefont (fra den oprindelige middelalderkirke) er et pragtstykke blandt de østjyske løvefonte, og den har lagt navn til Galten-gruppen. Fonten er nu midtpunkt i et nyt dåbsområde.

Arkitekt Jane Havshøj, København, har stået for kirkens nyindretning, og billedkunster Maja Lise Engelhardt for farvesætningen.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Stolene omkring døbefonten med kors i stoleryggen, designet af Jane Havshøj
- ✚ De udhuggede, romanske kragsten i korbuen, stammer fra den oprindelige kirke
- ✚ Et hæfte om renoveringen og kirkekunsten kan købes i våbenhuset

GALTEN KIRKE

Nørregade 44, 8464 Galten

Åben: Ma.-lø. kl. 8 - 16, søn. efter aftale

Sognepræster:

Hanne-Lise Mandrup 40 12 55 20

Betina Hjorth Præstegaard 61 71 34 73

Graver:

Bent Kjær 30 63 89 58

Foto: Gl. Rye Kirke

Foto: Gl. Rye Kirke

Gl. Rye Kirke

Fra Skt. Søren's Kirke i Gl. Rye går der stærke tråde til en helligkilde af samme navn i Ry Sønderskov og til Øm Kloster. Deraf kirkens anseelige betydning og størrelse. Kirken dannede imidlertid rammen om kongevalget i 1534, der førte til Reformationen i 1536, og siden har Skt. Søren's Kirke undergået mange og store forandringer; fra forfald til (delvis) genrejsning.

Til det mest bemærkelsesværdige inventar hører et sengotisk krucifiks fra tiden efter år 1500. Det mægtige krucifiks, der formentlig oprindeligt har hængt i en korbue, er sandsynligvis lavet til udvidelsen af den store pilgrimskirke. Selve trækorset er simpelt af udførelse, hvorimod den mere end mandshøje, lidende Kristus-figur er smukt og udtrykksfuldt udskåret. Korsets fire arme afsluttes med forgyldte evangelistsymboler.

Også et røgelseskar i bronze fra midten af 1300-tallet er bemærkelsesværdigt. Det er udsmykket med bladranker og en korskronet bygning og måske fremstillet i Lübeck. Efter Reformationen gik røgelsen ud af brug, og mange røgelseskar blev omsmeltet.

I korets væg er indmuret to store gravsten: Den ene (o. 1490) over Biskop Sven i Aarhus, som var Øm Klosters grundlægger, og den anden (1554) over den næstsidsste abbed i Øm, Peder Sørensen. Begge sten er overført ved nedrivningen af Øm Kloster.

Kirkens barokke og rigt udskårne altertavle med Kristus-maleri i midten er udført af Jesper Maler fra Linå i 1630. Det er formentlig også hans værksted, der står bag prædikestolen.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Et ornamenteret gravtræ, som ligger i tårnet
- ✚ Granitdøbefonten fra den oprindelige, romanske kirke
- ✚ Kløverbladsfrise, på skibet syd og nord facader, af glaserede sorte teglsten

GL. RYE KIRKE

Kirkebakken 3, Gl. Rye, 8680 Ry
Åben: Alle hverdage fra ca. kl. 8 - 15.30.
Tårnet er åbent i samme tidsrum.
Kirken undergår i 2020 en større renovering og genåbner formentlig i marts 2021

Sognepræst:

Iben Johanne Thomsen 61 14 25 35

Graver:

Jesper Mejlbro Christensen 86 89 87 12

Hylke Kirke

Prædikestolen i Hylke Kirke er bemærkelsesværdig på grund af sin størrelse og sin rige udsmykning. Både den og lydhimlen er fra 1641 og formentlig skåret på Oluf Olufsens værksted i Hedemølle nord for Bjerringbro.

Foran hvert hjørne er prædikestolen prydet med figurer af fem dyder. Alle har langt lokket hår og laurbærkrans, og de er udstyret med deres attributter: Fra øst er det styrken med søjle, troen med kalk og kors, håbet med ravnalignende fugl og anker, retfærdigheden med vægt og sværd og mådeholdet med kande og bæger.

På vægge, omkring svikkelhuller og i hvælvingerne er der sengotiske ornamenter og kalkmalerier: En gås hænger en ræv som symbol på de uskyldige/ uvidendes sejr over det onde, og i blomsterbukettens

top ses en fugl, der sandsynligvis er en Kristus-pelikan (se også Skovby Kirke). Der er nemlig svage spor af rød farve foran fuglens bryst, og det kan tolkes som en pelikan, der har hakket sig selv til blods – et symbol på Kristus, der ofrer sig for menneskene.

Indmuret i våbenhusets sydvæg fortæller to romanske gravsten den dramatiske historie om Oluf Top og Eske Brok, som byggede Hylke Kirke. Overleveringen vil vide, at de sloges til døde om at sidde på den forreste bæk i kirken.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Små, skiftende kunststillinger i våbenhuset, arrangeret af menighedsrådet
- ✚ Gravminderne, som er indmuret i væggen i tårnrummet (1600- og 1700-tallet)
- ✚ Ovalt epitafiemaleri (o. 1685) over stedets præst, provst Laurids Henriksen Pontoppidan med hustru og datter

HYLKE KIRKE

Fårbjergvej 10, Hylke, 8660 Skanderborg

Åben: Tir.-ons. kl. 7 - 15, fr. kl. 7 - 12

Sognepræst:
Sussie Nygaard Foged 29 11 59 32

Graver (landsbykirkegårdene):
Peder Lund 30 43 17 80

MATER FLEI HERRENS

HIS ATID PSME 28X64

GLORIOCEIAR

DETLEIN 641

Hørning Kirke

Det er udsmykningen på og ved alteret og den moderne farvesætning (2004-2005), der først drager opmærksomheden i Hørning Kirke.

Alteret, der tidligere var beklædt med træ, står nu som bart murværk og herpå ligger en stor, tung norsk granitplade.

Det forgyldte krucifiks og knæfaldet er udformet af Erik Heide (2005), og Maja-Lisa Engelhardt har skabt mosaikken i østvinduet (2007), inspireret af skriftstedet fra Johannes-evangeliet: "Jeg er vintræet, I er grenene".

Mosaikkerne er fremstillet af glasstifter, som blev til overs, da Ribe Domkirke fik sine mosaikker af Carl Henning Pedersen.

Også mosaikkerne i de skydeskårs-lignende vinduer i nordsiden og den nye udsmykning af pulpituret er Erik Heides værk (2005).

Selve pulpituret, som er en malet stålkonstruktion, er udformet af Erik Sørensen og herpå har Erik Heide sat fabulerende, korslignende fuglemotiver (2005).

Ude på kirkegården finder I kirkens nyligt gen-erhvervede vievandskar, som har været fuglebad i en have i Holstebro i et par generationer.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Det kunstfærdige røgelseskar i bronze (o. 1200), som hænger ved indgangen til koret
- ✚ Soluret over indgangen til kirken (1756-1757)
- ✚ Tidligere pulpiturudsmykning af Bodil Kaalund hænger i sognegårdens lokale 1

HØRNING KIRKE

Nørre Allé 6, 8362 Hørning
Åben: Ma.-fr. kl. 9 - 13 el. efter aftale

Sognepræst / provst:

Jacob Køhn Andersen 61 20 66 65

Sognepræster:

Lise Palstrøm 86 94 37 33

Majbrit Daugaard 42 73 45 43

Katja Ejstrup Stritzinger 20 18 13 26

Graver:

Jan Nielsen 23 37 50 02 / 30 43 50 04

Låsby Kirke

Den store, smukt udhuggede granitdøbefont, der nu står midt i koret i Låsby Kirke, er et pragteksemplar blandt de kendte, østjyske løvefonte. Den er lavet i grovkornet lysebrun/stribet/rødgrå granit af stenmesteren i Sjørlev, og den er så fornem, at der har været teorier fremme om, at den var lavet til en større kirke.

Kummens sider smykkes af to flotte løvepar, hvert med fælles mandshoved med fordybede, let mandelformede øjne og hageskæg. Også foden har fremspringende mandshoveder, og i buelfelterne er der relieffer med dyreskikkelser: To løver, en vinget drage og en hybrid mellem en slange og en hane, måske en basilisk.

Døbefonten lægger navn til den specielle undergruppe af løvefonte, som kaldes Låsby-Vinderslev-gruppen.

Også fløjaltartavlen fra 1500-tallet er bemærkelsesværdig. Blandt de 14 udskårne figurer kan de fire hovedjomfruer (Barbara, Margareta, Katarina og Dorothea) og de fire kirkefædre (Hieronimus, Gregor, Augustin og Ambrosius) identificeres. I midterfeltet var der formentlig oprindeligt en Madonna eller figur af kirkens skytshelgen, men efter Reformationen blev midterfeltet skiftet ud med det nuværende processions-krucifiks fra o. 1450. Den velbevarede, romanske portal i rødlig granit omkring indgangsdøren til skibet har kampscener, der kan tolkes som stadier i menneskets strid med og sluttelige sejr over det onde – bistået af kirken i form af nogle af dens symboler.

En del af kirkens inventar og udsmykning er donationer fra det kendte bysbarn, forfatteren og diplomaten Thor Lange, som gjorde kirken kendt i sin digtning.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Vægtæppet på nordvæggen af væver Hanne Vedel, hørlærred/silke (1969)
- ✚ Sergej Gribkoffs maleri af den tronende Kristus (o. 1887) tv. for orglet (skænket af Thor Lange)
- ✚ Mindepladen til venstre for indgangsdøren over kirkens velgører Thor Lange

LÅSBY KIRKE

Thor Langes Vej 4, 8670 Låsby

Åben: Efter aftale

Sognepræster:

Pia Husted Blok 61 22 37 99

Jacob Haukedal Neergaard 26 82 52 02

Graver:

Helle Lundager 51 22 38 95

Mesing Kirke

I Mesing kirke er det ikke mindst stenudsmykningen, der tiltrækker sig opmærksomhed. I våbenhuset over den oprindelige syddør ses en overligger (tympanon) med to løver omkring livets træ. De to løver har begge løftet pote og slikker livstræets krone, der breder sig ud til siden som korsets arme. Livstræet er dermed en meddelelse til de kirkesøgende om det, der venter og en kobling mellem den jordiske og den himmelske kirke.

Den udskårne altertavle (o. 1590) har nadverens indstiftelse skrevet på sidefelterne og et billede af Kristus på korset. I topfeltet er der dydemalerier (o. 1800).

Også prædikestolen af eg (1613) er velskåret med ret dybe, arkadesmykkede felter. Kvadrene under prædikestolen kan stamme fra en tidligere, muret prædikestol.

Den romanske døbefont er af den klassiske, østjyske type.

Soluret over våbenhuset bærer Frederik den Femtes monogram og året 1756. Det er sat op, mens kirken hørte under det skanderborgske rytterdistrikt (afviklet i 1767).

Soluret er af samme type og alder som soluret ved Hørning Kirke.

I Mesing Kirkes kvadersten kan man finde flere tvillingesten, der viser, at kvadrene blev udnyttet optimalt. Granitstenen blev om muligt hugget midt over, så to sten fik glatte og ens, spejlvendte forsider. Man kan i Mesing med lethed finde mindst ét par tvillingesten med det blotte øje og genkende det smukke, slangeformede mønster i stenene.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Pengebøssen af blik (o. 1860), ophængt inden for døren
- ✚ Kirkegården, der er indrettet som en landsbyhave med oaser til store og små
- ✚ Styltetårnet er et udpræget østjysk fænomen fra sidste del af middelalderen

MESING KIRKE

Præstevejen 14, Mesing, 8660 Skanderborg

Åben: Kl. 8 - 17 (sommer) / kl. 8 - 16 (vinter)

Sognepræst:

Lise Palstrøm 24 95 33 37

Graver (landsbykirkegårdene):

Peder Lund 30 43 17 80

Ovsted Kirke

Alene Ovsted Kirkes størrelse minder os om, at den siden sin opførelse i middelalderen har ligget i et trafikknudepunkt ved hovedfærdselsåren mellem Horsens og Skanderborg. Nu kan man se den store, højtliggende hvidkalkede kirke, når man kører på E45.

Inde i kirken er det ikke mindst baldakinhvælvet bag alteret, der tiltrækker sig opmærksomheden (se også Tåning Kirke). Her er tale om fornem arkitektur og imponerende byggeteknisk kunnen, også afspejlet i en fin spindeltrappe, som fører op til et rum over koret. I det lille hæfte om kirken, som man kan finde i våbenhuset, står der sigende: "Det føles næsten som om håndværkerne slap arbejdet for nylig – i hvert fald ikke for 700-800 år siden".

I korhvælvet er der små vægnicher til liturgiske redskaber (bl.a. kar og kander) og i sydvæggen en

indmuret, dobbelt piscina (rituel afløbskumme) til indviet vand. Alteret er fra o. 1600, og alterbilledet "Jesus på korset" af malet af A. Schumann, Horsens i 1890. Billedet afløste et værk af samme kunstner fra 1866, som igen erstattede et billede af samme Schumann fra 1847.

De tre udskårne bispefigurer fra o. 1500, som nu hænger midtskibs, har tidligere indgået i et højalter. Her er Sct. Erasmus af Antiochia stående i en gryde (han blev kogt levende i olie), en anonym bisp og Sct. Dionysius af Paris med sit eget hoved i hånden (han blev halshugget på Montmartre men vandrede videre med hovedet under armen). Kalkmaleriet på triumfvæggen med indskriften "m (aria) mu..." fra 1400-tallet minder om, at den hellige Sct. Annæ Kilde løber blot få hundrede meter nord for kirken. Sct. Anna var Jesu mormor.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ De tre bageste stolesæder med udskæringer ind mod kirkegængerne
- ✚ Den farverige ornamentik på såvel alter som prædikestol
- ✚ Viekers (kalkmaleri) fra kirkens indvielse på skibets sydmur

OVSTED KIRKE

Sneptrupvej 4, 8660 Skanderborg

Åben: Ma. og ons. kl. 7 - 15, fr. 7 - 12

Sognepræst:
Sussie Nygaard Foged 29 11 59 32

Graver (landsbykirkegårdene):
Peder Lund 30 43 17 80

Ry Kirke

Ry Kirke fra 1909 har det lokale tilnavn Kvindernes Kirke, fordi den er et resultat af en indsamling, som stærke kvinder i byen stod bag (forgængerer for Dansk Kvindesamfund).

Udenfor kirken mødes man da også af en gruppe kvinder i form af bronze-skulpturen "Kvinderne", skabt af billedkunstner Benny Vindelev fra Aalborg. Skulpturen blev indviet ved kirkens 100 års jubilæum. "Kvinderne" består af fem figurer, heraf tre kvinder, som alle bærer et spædbarn på armen. Ved deres side står et mindre barn og overfor dem står en skikkelse med løftet ansigt og fremstrakt hånd. Denne gestus er dels en henvisning til ordene ved dåben: "Lad de små børn komme til mig" og inde i den fremstrakte hånd gemmer sig et smertespor i form af et sømhoved med reference til langfredag, som dels fortæller os, at figuren er Kristus og samtidig er et vidnedsbyrd om at enhver ægte kærlighed altid

bærer evnen til at yde et offer og tage en smerte på sig for et andet menneskes skyld.

Inde i kirken er ikke mindst altertavlen bemærkelsesværdig. Den er udført af den lokale kunstmaler Poul Steffensen (1866-1923), som ligger begravet på kirkegården. Altertavlen forestiller en gruppe mennesker, som er samlet omkring Kristus ved Geneserat Sø. Kristus står med udbredte arme i østerlandsk dragt. Som model til figuren stod Poul Steffensens søn, koncertsanger Alfred Steffensen, og som modeller for moderen med de to små piger har maleren benyttet sin hustru Sidsel og sine to små piger. Den gamle kvinde er malet efter model af kunstnerens svigermor og til portrætterne af de to gamle mænd, har Steffensen hentet træk fra såvel sin svigerfar som en lokal murer og en droschekusk. Øverst på alterpartiet er der tre tårne, som formentlig symboliserer tro, håb og kærlighed.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Kirkens dekorerede træværk, inkl. bænkegavle med rosetter og stafferinger
- ✚ Gravstedet for udøbte børn med stenhugger Bolette Sørensen aegformede og korssmykkede granitsten
- ✚ Det nye dåbsværelse fra 2015 som er tegnet af arkitekt Hans Lyngsgaard, Svejstrup

RY KIRKE

Agnetevej 2, 8680 Ry

Åben: Kl. 6 - 18

Sognepræster:

Jesper Hanneslund: 86 89 13 95

Dorthe Gudmund Larsen: 86 89 39 32

Kirkegårdsleder:

Gry Rømhild 86 89 15 49 / 20 28 28 98

ANONYM
KUNSTHAUS
STUTTGART

Sjelle Kirke

En mandshøj runesten (o. 1000) med inskription og maskemotiv til højre for indgangsdøren er en af de tidligst omtalte runesten i Danmark. Allerede i 1591 skriver historikeren Anders Sørensen Vedel om "en temmelig lang Kampesteen, liggendis strax inden Kircke Døren.... hvilcken tilforn haffde liggit op imod Choret. Bogstaffuene vaare meste parten wkiendelige oc en deel henslidne." I oversættelse lyder inskriptionen: Frøsten satte denne sten efter sin lagsmand Gyrd, Sigvaldes broder; ... Tvegges/drengenes(?)... på... hede/ed.

Også den svære, senmiddelalderlige plankedør ind til kirken er bemærkelsesværdig. De fire planker er holdt sammen af ikke færre end ni horisontale jernbånd. Kirkens inventar fortæller om tilknytningen til den nærliggende hovedgård, Sjelle Skovgård (nu Wedelslund), hvis ejere bl.a. har bekostet altertavle

og prædikestol (o. 1595). Deres våbenrelieffer ses i alterets topfelt.

Selve altertavlen, der formentlig er fra samme værksted som prædikestolen, tilhører en gruppe arbejder fra Aarhus-egnen. De nærmeste paralleller kan man se i Skovby og Adslev. Selve altermaleriet, en kopi af Rubens' "Kristus på korset", stammer fra en restaurering i 1940.

Et stort, barok-epitafium fra 1655 med fint billed-skærerarbejde (skibets nordvæg) har portrætmaleri af provst Niels Thomsen Randers og hustru. Han var sognepræst i Sjelle, Skjørring og Låsby i 35 år.

I skibet hænger et krucifiks fra 1700-tallet (måske oprindeligt et kistekrucifiks) i støbt messing og skænket til kirken i 1829 af provst J.T. Neergaard.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Fragment af afdækket kalkmaleri i korbuen
- ✚ Portalen omkring den tilmurede norddør
- ✚ De to gravsten fra 1600-tallet i våbenhuset

SJELLE KIRKE

Præstegårdsvej 3A, Sjelle, 8464 Galten

Åben: Når personalet er på kirkegården, i kirken el. efter aftale

Sognepræst:
Thomas Frøkjær 22 46 94 64

Graver:
Jørn Jensen 40 43 24 26

Skanderborg Slotskirke

Skanderborg Slotskirke var oprindeligt kapel i det storslåede slot, som Frederik den Anden opførte på slotsbanken i Skanderborg efter Reformationen. Kapellet blev indviet i 1572, og inden slottet blev nedrevet i 1767, havde byens borgere fået kongens tilladelse til at bruge slotskapellet som sognekirke.

Tårnet var oprindeligt et af slottets flankeringstårne.

Af det oprindelige kirkeinventar i fornem højrenæssance er især stolegavlene med rigsvåben og kongens valgsprog meget bemærkelsesværdige. De 10 halvrunde prydgavle i hver side danner tilsammen kongens to valgsprog og årstallet 1572, og reliefferne bærer kongens og dronning Sophies kronede initialer samt rigsvåbnets bestanddele.

Også prædikestolen hører til det oprindelige inventar. Den blev ved en restaurering i 1800 flyttet op over alteret.

Alterbilledet "Korsfæstelsen" af Jens Nielsen blev hængt op i forbindelse med en restaurering i 1971. Enkelte kilder mener, at det er malet i 1939 og således et af malerens første værker, mens andre mener, at det er lavet året før ophængningen.

I 2007 fik kirken skænket en komposition af Jens Nielsen med titlen "Før Himmelfarten". Det trefløjede hovedværk hænger i krypten under slotskirken.

På slotsbanken ses Thorvaldsens buste af Frederik den Sjette.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Døbefonten, som er udformet af M.G. Bindesbøll (1851)
- ✚ Antependium (alterbordsforhæng) udført af væveren Hanne Vedel (1991)
- ✚ Krypten i den gamle borgkælder med glasmosaikker af Valdemar Foersom Hegndal (1969)

SKANDERBORG SLOTSKIRKE

Slotsholmen 4, 8660 Skanderborg

Åben: Hele året kl. 7 - 17

Sognepræster:
Heidi Torp 23 24 09 89
Line Rudbeck 21 76 80 60
Jendre Nørby Fyhn 29 61 16 20
Kristian Rendtorff Skovmose 61 63 30 01
Kirkegårdsleder:
Eva Nødskov 21 25 37 18

Skanderup Kirke

Det er kunstneren Merete Barker, der i 2006 har malet kirkens nye, lysfyldte alterbillede. Motivet, "Den sidste nadver", sættes af kunstneren ind i "det himmelske lys".

Selve altartavlen fra 1650 samt prædikestol og lydhimmel stammer fra Peder Jensen Koldings værksted og er et fornemt udtryk for østjysk barok. Altartavle og prædikestol er skænket af henholdsvis skriver Borum på Åkær og slotsskriver Clemendsen. Begge har også fået opsat epitafier fra Koldings værksted, og disse mægtige epitafier vidner om, at Skanderup har været sognekirke for købstaden Skanderborg, før Skanderborg Slotskirke blev sognekirke.

En nu forsvunden loge i forbindelse med kirkens ældste udsmykning tyder på en nær forbindelse

mellem kirken og den borg, der i middelalderen lå på slotsbanken.

De relativt nyrestaurerede, romanske kalkmalerier på korets og skibets nordvæg er fra o. 1200. Motiverne er hentet i de apokryfe skrifter (skrifter som er udeladt i testamenterne) og er enestående i nordisk kirkekunst. I koret viser malerierne bl.a. Peter, som prædiker i Antiokia, og i skibet ses Simon Magers død og Peters korsfæstelse med hovedet nedad. Bag døbefonten er der en kampscene centreret omkring en falden ridder. Midtskibs er Kristus afbilledet som smertensmanden (o. 1480).

Fra samme tid findes der bag orglet våbenskjolde tilhørende familierne Rosenkrantz og Gyldenstjerne.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Epitafiemaleriet, hvor Jesus stiller stormen på Genesaret Sø (1883). Kopi efter Simon de Vliger
- ✚ Antependium (alterforhæng) fra 1992, vævet af Ester Bové Reintoft
- ✚ Den oprindelige, hesteskoformede apsis med tre små cirkelvinduer. Unik i dansk kirkearkitektur

SKANDERUP KIRKE

Kirkebakken 10, 8660 Skanderborg

Åben: Kl. 7 - 17

Sognepræster:

Heidi Torp 23 24 09 89

Line Rudbeck 21 76 80 60

Jendre Nørby Fyhn 29 61 16 20

Kristian Rendtorff Skovmose 61 63 30 01

Kirkegårdsleder:

Eva Nødskov 21 25 37 18

VIT IENNESKER PAA VELGLEDES VED
GUDS YNDEST OG GODE VILJE.

Der det er mit Guds Barm: Dricker alle Her aff det er mit Guds Barm.

ANNO 1650. HAFVER ERLIG WELACHT MAND
PEDER PEDERSON BORVM. FØRIGE SKRIFFVER PAA
AAKIER. OCH HANS KIERE HVSTRVMAREN NIELS
DATTER BAGE. LADET DENNE ALTARTAVLE
GJØRE. PAA DERES EGNE KOSTNING. OC DEN
INDFORÆRTE KIERCKE. PRYDELSE.
GVD TIL AID. OC ANKEMPEL.

Skivholme Kirke

Skivholme Kirke, som er fra den tidlige middelalder, ligger på en åben bakke mellem Skivholme og Herskind. Inden for i kirken overvældes man af kirkens rigdom af sengotiske kalkmalerier.

Vægge og hvælv er dækket med såvel bibelske som verdslige motiver, og på ribber og buer kan man beundre den klare og distinkte ornamentik.

Adam og Eva i Edens Have og Jesu fødsel i Betlehem, hvor kirken er en tro kopi af Skivholme kirke, er blot to ud af mange letgenkendelige motiver, og kigger man efter, kan man se en slags rangordning af motiverne fra den hellige ende i øst og til den mindre hellige mod vest. I den vestlige ende kan man bl.a. finde en gris (djævelen), som spiller på sækkepibe og en flok gæs, som hænger en ræv, og dermed symbolsk overvinder det onde. Gøgleroptræden og dyrefabler blander sig i den myldrende motiv-verden.

De fleste kalkmalerier stammer fra år 1500-1503, men forskellige afdækninger har også afsløret billeder fra bl.a. sidste tredjedel af 1400-tallet. Endnu ældre er den ca. 120 cm høje træfigur, som hænger i den blændede norddør. "Maria med barnet" stammer fra o. 1300, og har oprindeligt prydet et sidealter (hovederne er nyskårne).

Helt tilbage fra kirkens opførelse stammer formentlig den rustikke, romanske døbefont. Den var en overgang forvist til kirkegården men rykkede ind i kirken igen, og i 1893 blev den omhugget til sin nuværende form.

Prædikestolen med opgang og himmel er udført af den lokale landsbysnedker Morten Sneker fra Skovby (o. 1600), som også står bag prædikestolen hjemme i Skovby og flere andre kirker i herredet.

LÆG MÆRKE TIL

✚ Alterudsmykningen, som er et træskærerarbejde af Curt Frandsen (1986)

✚ Kirkeskibet, som er en tro kopi af skonnerten Fulton, udført af Leo Holsting

✚ Epitafiet med barok portalramme, omdannet til præstetavle (1978)

SKIVHOLME KIRKE

Ladingvej 19, Skivholme, 8464 Galten

Åben: Ma.-fr. kl. 8 - 16

Sognepræst:
Thomas Frøkjær 86 95 40 13

Graver:
Anders Lindegaard 30 31 35 05

Skjørring Kirke

Den lille middelalderkirke i Skjørring gør ikke meget væsen af sig. Og dog rummer den fint og velbevaret inventar fra bl.a. 1600-tallet.

Det gælder eksempelvis altertavlen fra 1615-1620, snedkereret i højrenæssancestil med altermaleri fra 1897 af Anker Lund. I storfeltet er det Kristus i Getsemane og i topfeltet Kristi buste (kopi efter Carlo Dulci).

Også stolebænkenes gavle er fra 1600-tallet, og bemærkelsesværdige er især de øverste, udskårne herskabsstole for ejerne af Sjelle Skovgaard.

Gavlplankernes høje topstykker er formet som adelsvåbner og kronet af et stort englehoved.

I syd er det våbner for familierne Skram og Parsberg, i nord for familierne Kaas og Vind.

Kirkens rustikke, romanske granitdøbefont hører til i den såkaldte Galten-gruppe, som er kendetegnet ved otte fremspringende mandshoveder, fire på kummen og fire på soklen.

Lignende fonte kan ses i bl.a. Galten Kirke, Skovby Kirke og Storring Kirke.

LÆG MÆRKE TIL

Prædikestolen, som er et landligt snedkerarbejde i renæssance-stil, o. 1600

Det lille oprindelige, højtsiddende vindue i nordvæggen

SKJØRRING KIRKE

Farrevej 14A, Skjørring, 8464 Galten

Åben: Når personalet er på kirkegården, i kirken el. efter aftale

Sognepræst:
Thomas Frøkjær 22 46 94 64

Graver:
Jette Lassen 40 45 79 74

Skovby Kirke

Det mest markante, nyere værk i Skovby Kirke er det midlertidige alterbillede, som er skabt af den lokale kunstmaler Gerda Laursen (2010). Inspirationen til det lysfyldte billede, der forestiller den opstandne Kristus, er hentet i salmen "Tag det sorte kors fra graven".

Når man kigger på den oprindelige udsmykning af kirken, er det mest bemærkelsesværdige et langt mindre værk: Nemlig det lille kalkmaleri af en undseelig Kristus-pelikan i den minutiøst bemalede tårnhvælving. Malermesteren har kendt til pelikanen som symbol for Kristus, der udgød sit blod for menneskene – ud fra en forestilling om, at pelikanen hakker sig selv i brystet for at nære sine unger med sit blod. Helt tilsvarende pelikaner findes i kirkerne i Tilst, Sinding og Søften.

Også døbefonten i Skovby Kirke hører til de sjældne. Den er nemlig én af kun to døbefonte i Danmark,

der kendetegner sig ved hele otte løvepar (den anden står i Krogstrup på Sjælland). Som type tilhører døbefonten den såkaldte Galten-gruppe, der er karakteriseret ved rige udskæringer med dyremotiver og menneskehoveder. Se også bl.a. Skjærring Kirke, Galten Kirke og Storring Kirke.

Prædikestolen er udført af Morten Sneker fra Skovby omkring 1600-tallet, og hans klare, forgyldte signatur ses tydeligt på prædikestolens nederste krans. Det er sandsynligvis samme Morten, der har udført alterbordet og altertavlen.

Hvis der er personale i kirken, kan I bede om adgang til krypten under tårnet. Her står fem kister med amtsforvalter Peter Wøldikes hustru Maria og fire af deres børn.

Læs om pilgrimsstien på side 62.

LÆG MÆRKE TIL

Trægitteret i tårnbuen, som markerer indgangen til det tidligere gravkapel indrettet i 1765 af amtsforvalter Peter Wøldike

Den svære egekiste med tætsiddende, lodrette jernbånd, som står i våbenhuset. Sandsynligvis fra 1500-tallet

Billedskærer Bent Juhls julekrybbe, som pryder kirken hvert år i adventstiden

SKOVBY KIRKE

Ringvejen 10, Skovby, 8464 Galten

Åben: Ma.-fr. kl. 8 - 16, lukket i december

Sognepræster:

Line Nilsson Ravn 86 94 60 61

Rikke Amalie Vestergaard 40 15 60 61

Graver og kirketjener:

Åge Iversen 23 49 03 61

Stilling Kirke

Helligåndsduen svæver på en baggrund af guld i den alterudsmykning, som billedhuggeren Erik Heide har lavet i Stilling Kirke (1981). Og stiller man sig med ryggen mod østvinduet, vil man på den forgyldte plades bagside finde fisken som symbolet for Jesus Kristus. Pladen hænger lidt forskudt, så den ikke dækker for lyset fra vinduet.

Det rustikke, kvadratiske alterbord i granit er også en del af Heides værk, og ved specielle lejligheder prydes alterbordet af et lille jernkors. Ved disse lejligheder er blomsterudsmykningen fem røde roser, som symbolet på de fem naglehuller. Hullerne er også symboliseret i Heides jernkors.

Den tunge døbefont i granit er værd at kigge nærmere på. På kummen har den to par modstillede løver; hvert par har fælles menneskehoved i relief.

Og dermed bliver fonten en ud af ca. 200 løvefonte, som udgør et specielt jysk fænomen – 180 af dem er samlet i Østjylland fra Limfjorden i nord til Vejle fjord i syd. Fontene kan inddeles i grupper, og Stilling Kirkes hører til i Låsby-Vinderslev-gruppen, som også omfatter fontene i Røgen, Dover, Yding, Gl. Rye og Voerladegård.

Læg mærke til kirkens flotte tympanoner over både syd- og norddøre. På syddørens tympanon ses en modstillet løve og grif, mens der er to modstillede løver på norddørens tympanon.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Den tilmurede norddør
- ✚ Den hældende væg mod syd (mod søen)

STILLING KIRKE

Stilling Kirkevej 7, Stilling, 8660 Skanderborg

Åben: Ma.–fr. i normal arbejdstid

Sognepræster:

Lisbeth Kristensen 30 36 25 27

Anja Rokkjær 23 36 24 69

Graver:

Vivi Ann Philipsen 86 57 17 16

Stjær Kirke

Middelalderkirkens pryd er den rigt udsmykkede granitportal omkring den gamle hoveddør i sydsiden. Portalen er dannet af tre store sten, kløvet og af samme blok, og den regnes blandt den jyske granits hovedværker. Den blev fritlagt, da et tidligere våbenhus blev fjernet i 1971.

I stenene er der indhugget relieffer med bibelske motiver: Øverst er det Jesu korsfæstelse med fire sidefigurer. De to små figurer er Longinus til venstre, der giver Kristus sidesåret og Stephanon til højre, som rækker eddikesvampen. De større figurer er Johannes og Jesu moder Maria. På karmstenen til venstre ses Samson i kamp mod løven og på karmstenen til højre en løve og en engel.

Inde i kirken er det især altertavlen i renæssancestil (1896), der tiltrækker sig opmærksomheden. Såvel

tavlen som oliemaleriet, der er malet på træ, er udført efter skitser af maleren Christen Nielsen Overgaard (1851-1929), der var født i Stjær. Billedet viser den hvidklædte Kristus med gylden korsglorie i stuk, stående mellem to mænd og to kvinder. Foran ham knæler en gråklædt kvinde. Teksten er hentet hos Matthæus 11:28 "Kom til mig, alle I som slider og er tyngtet ned af byrder – og jeg vil give jer hvile".

I 2016 blev kirkens norddør genåbnet, og et nyt våbenhus føjet til. Det nye våbenhus, der også fungerer som bl.a. dåbsrum, er tegnet af arkitekt Per Kristensen, Aarhus.

Den oprindelige indgangsdør mod syd anvendes nu kun i forbindelse med begravelser og bryllupper.

LÆG MÆRKE TIL

Den romanske døbefont, en klassisk østjysk løvefont

En klingpung (indsamlingpose/-skål) i drejet træ fra 1880. Oprindeligt dobbelt så lang. Ophængt i skibet

STJÆR KIRKE

Østerbro 3, Stjær, 8464 Galten

Åben: Kl. 8 - 16

Sognepræst:
Carsten Marvig 86 95 00 74

Graver:
Hans-Henrik Jakobsen 30 68 45 10

Storrिंग Kirke

På sin sydvendte bakketop og med sit 14.5 m høje tårn ligger Storrिंग Kirke majestætisk i landskabet. Den er opført i 1890 på tomten af en nedlagt middelalderkirke og tegnet af arkitekten Vilhelm Puck, der nogle få år tidligere stod bag Galten Kirke.

Kunsten i Storrिंग Kirkes murstensrum udmærker sig først og fremmest ved freskoerne i det høje kor. Helt heroppe under hvælvingerne er evangelisterne og 12 mandshøje apostle malet med hver deres personlige attributter: Eksempelvis bærer Bartolomæus, som blev flået levende, en kniv i den ene hånd og en rem af sin egen hud over den anden, og Andreas er naturligvis malet med sit krydsede kors, Andreaskorset. Malerierne er delvist rekonstrueret af kunstmaler Holmer Trier i 1974. Kunstneren bag freskoerne er ukendt, men vi ved, at de er malet efter udkast af arkitekt Puck og skitseret efter Thorvaldsens

12 apostle i Københavns Domkirke.

Den store, rustikke granitdøbefont med løvemotiver og otte hoveder stammer fra den oprindelige middelalderkirke og hører til døbefontene i Galten-gruppen (se også kirkerne i f.eks. Skovby og Galten). Døbefonten har oprindeligt været bemalet, og man kan stadig se små rester af farve i dyremotivernes konturer.

På vestvæggen hænger to epitafier, som er kommet retur til kirken efter at have været i depot på Koldinghus. Et stort og delvist forgyldt epitafium er gravmæle over birkedommer Johannes Hansen Snel og hans to "ædle og høfornemme" hustruer Cathrine Elisabeth Vraae og Ellen Marie Sommer. Et andet og delvist ødelagt epitafium vidner om provst Niels Pedersen Foghs gerninger og ægteskab.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Karen Karleby's store gravplade af jern, ophængt på kapellets østvæg
- ✚ Det mønstrede skifertag på kirkeskibet
- ✚ De blyindfattede ruder, der afsluttes med rosetter i toppen
- ✚ Den udskårne prædikestol i egetræ med lydhimmel, stor hængedue og inskription

STORRING KIRKE

Lilleringvej 4, Storrिंग, 8464 Galten

Åben: Ma.-fr. kl. 8 - 17

Sognepræst:
Carsten Marvig 86 95 00 74

Graver:
Hans-Henrik Jakobsen 30 68 45 10

Tulstrup Kirke

Middelalderkirken i Tulstrup ligger højt over Knudsø og ved den gamle landevej (kaldet Adelsvejen) mellem kongebyen Skanderborg og tingbyen Viborg.

Begge de oprindelige, rundbuede dørportaler mod nord og syd, er bevarede og har fine udskæringer: Mod nord er døren tilmuret, men her er det især værd at bemærke karmstenen med ærkeenglen, dragedræberen Sct. Michael: Kirken var netop indviet til denne helgen. På tympanonen (overliggeren) er der et relief af den tronende Maria tilbedt af en engel med røgelseskar.

I syddørens tympanon ses Kristus mellem engle og på karmstenene en bispehelgen og dyrefigurer.

Inde i kirken tiltrækker de nye alterbilleder sig opmærksomhed, malet af to lokale kunstnere: Ved påsketid er det Mari Dahls billede "Langfredag" (2011),

der sidder på alteret og resten af kirkeåret er det Tove Lundbys lysfyldte billede med duen i topfeltet.

Den særprægede prædikestol i eg (o. 1550) er en af de få prædikestole fra tiden kort efter Reformationen. Blot ca. 15 år efter Reformationen har sognebørnene i Tulstrup set deres præst stå på stolen og forkynde den evangelisk-lutherske kristendom.

Døbefonten af granit er lige så gammel som kirken selv (1100-tallet). Den er af granit med indhugne motiver af en engel imellem 2 par løver med fælles menneskehoved.

Bagerst i kirken står en jernbeslået kiste fra 1500-tallet, også kaldet Grev Gerts brevkiste. Han skal have stillet den i kirken under grevens fejde for at have sine værdier i sikkerhed.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Flemming og Ingelise Baus vævede antependium (alterforhæng) (1991)
- ✚ Allan Kroghs alterkors (2010)
- ✚ Den finurlige knagerække til herrernes hatte på skibets sydside

TULSTRUP KIRKE

Tulstrupvej 75A, Tulstrup, 8680 Ry

Åben: Kl. 8 - 17

Sognepræst:

Benjamin Würtz Rasmussen 86 89 14 17

Graver:

Barry Leonard 27 32 47 50

Tåning Kirke

Alterbillederne i Tåning Kirke afspejler kirkeårets gang. Ud fra et ønske om at skabe en lysere og lettere stemning i kirken fik menighedsrådet nemlig i 2018 tre kunstnere til at give et bud på et advents-, et pinse- og et høstbillede.

Kirsten Dissing Overgaard har malet adventsbilledet med titlen "Det var ikke en nat som de andre", Margit Fjerbæk pinsebilledet "Lysvæld" og Nanna Ernst efterårsbilledet "En have af himmel og jord" med frugt og farver i overflod. Her er kribledyr og skyformationer, klar og kølig luft og - som kunstneren udtrykker det - tid til at vende blikket indad og reflektere over livet på vores fantastiske jord. De tre alterbilleder bruges på deres respektive årstider, og det oprindelige alterbillede bruges i påsken.

Foran det nu farverige alter ligger et rødt/rødstribet altertæppe, vævet af Hanne Vedel (2007). Den kendte vævers tekstiler pryder mere end 250 kirker.

Bagved og over alteret er det værd at bemærke baldakinhvælvet, som er enestående i Danmark. Man fornemmer en liljeformet figur omkring alteret. Her er tale om fornem arkitektur og imponerende byggeteknisk kunnen, også afspejlet i en fin spindel-trappe, som fører op til et rum over koret (se også Øvsted Kirke).

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Baldakinhvælvet bag alteret, som er enestående i Skandinavien (lignende ses i annekskirken i Øvsted)
- ✚ Den store messinglysekorne, som er skænket af Inger og Knud Nielsen i 1907
- ✚ Røgelseskarret fra katolsk tid, som hænger foran koret til venstre

TÅNING KIRKE

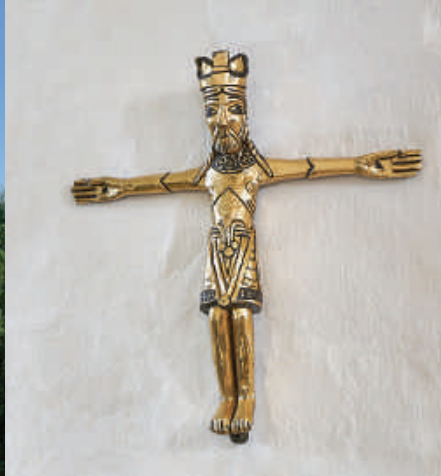
Nedergårdsvej 2, Tåning, 8660 Skanderborg

Åben: Tor. kl. 7 - 15 el. efter aftale

Sognepræst:
Sussie Nygaard Foged 29 11 59 32

Graver (landsbykirkegårdene):
Peder Lund 30 43 17 80

Veng Kirke

Kirken i Veng er den ældste klosterkirke i Danmark, der stadig er i brug (anden halvdel af 1000-tallet). Den er bygget af lokale kildesten (frådsten) af Benediktinermunke. Læg mærke til den unikke rullefrise på apsis. Det hvidkalkede kirkerum er storslået og rummer udsmykning fra flere tidsepoker, senest i forbindelse med en omfattende restaurering i 2003-2005.

Erik Heides krucifiks (2005) foran det genåbnede østvindue i apsis er på én gang den korsfæstede, opstandne, omfavnende og altid nærværende Kristus, der velsigner den besøgende. Vinduet er udsmykket med en mosaik i tykt glas indfattet i beton, og lyset stråler nu ind bag krucifikset, som står bag det oprindelige alterbord af sten. Ved restaureringen dukkede meget gamle kalkmalerier op på fronten af alterbordet, og man skal forestille sig, at malerierne illuderer et forhæng af stof og

skind som beskrevet i Det Gamle Testamente (Åbenbaringsteltet/Tabernaklet).

Alterbordet, som nu er forsynet med en sort granitplade, rummer et middelalderligt relikvie. I buen ind mod nordre sideskib hænger endnu et krucifiks, nemlig en kopi af Åbykrucifikset fra Aarhus, som er fremstillet ca. 1050-1100 og således på alder med klosterkirken. Den stiliserede figur viser Kristus som en sejrende konge. Under krucifikset står en helt ny lysestage af Lars Jakobsen (2014). Træet til stagen er o. 1000 gammelt træ fra den oprindelige tagkonstruktion. Kirkerummets få rester af kalkmalerier fortæller deres helt egen historie. På buen ind mod apsis fortælles Bibelhistorier med et mylder af dyr og mennesker i en unik blomsterornamentik. De store kalkmalerier på væggene i koret og ned gennem kirken har fortalt både bibelhistorie, kirkehistorie og Danmarkshistorie.

LÆG MÆRKE TIL

Orglet (1974) tegnet og designet af P.G. Andersen og bygget af Paul Hansen. Dette er det eneste orgel, der har disse unikke vinger. Samt kongeløgen, bag små glanhuller, omkranset af tre søjler

Den gamle altertavle (1590) af eg er et snitværksarbejde i renaissance, malerier antagelig fra o. 1700 (sideskibet)

Gravstedet på kirkegården bag kirken, hvor "hunden ligger begravet" sammen sin afdøde ejerinde Elisabeth Rosenkrantz

VENG KIRKE

Låsbyvej 80D, Veng, 8660 Skanderborg

Åben: Kl. 8 - 17 (sommer) / kl. 8 - 16 (vinter)

Sognepræst:

Lise Palstrøm 86 94 37 33

Graver (landsbykirkegårdene):

Peder Lund 30 43 17 80

Vitved Kirke

“Forklarelsen på bjerget” er titlen på det alterbillede fra 1983, som pryder midterpartiet på alteret i Vitved Kirke. Kunstneren bag billedet er Karl-Johan Larsen (1937-1989), som i mere end tyve år boede og arbejdede i Vitved. Sammen med sin hustru, operasangeren Minna Nyhus Larsen, ligger han begravet på kirkegården. I våbenhuset hænger tre skitser i farvekridt af Karl-Johan Larsen.

Også gulvet foran alteret er bemærkelsesværdigt: I starten af 1950’erne broderede lokale kvinder et altertæppe med kors og fuglemotiver. Men i 2018 var tæppet så slidt, at der måtte en udskiftning til. Menighedsrådet valgte at erstatte tæppet med et trægulv lagt i samme mønster, og som et kuriosum kan man nu se et stykke af det gamle tæppe i en ramme ved orglet.

Kirken er ombygget i slutningen af 1400-tallet og begyndelsen af 1500-tallet, og et stort buelfelt (tympanon) af gul-grå granit, der nu er placeret over våbenhusdøren, har antagelig siddet over nord-portalen. Stenen er smykket med en korsfæstelses-scene med Kristus på et kors af brede planker, og hans glorie berøres ovenfra af Guds velsignede hånd. Relieffet et relativt lavt og minder dermed om lignende relieffer i bl.a. Stilling Kirke.

LÆG MÆRKE TIL

- ✚ Granitreliefferne med slyngeværk på begge sider af indgangsdøren
- ✚ Reliefkvadrerne med løvemotiv som er indmuret i kirkens sydvesthjørne
- ✚ Den romanske døbefont, typisk østjysk løvefont (undergruppen Veng-Malling)

VITVED KIRKE

Søgårdsvej 1, Vitved, 8660 Skanderborg

Åben: Kl. 8 - 17

Sognepræst:
Inge-Gerd Terpager Staal

Graver:
Vibeke Grue 87 94 95 42

Voerladegård Kirke

Kirken i Voerladegård er bygget o. 1200, og den er ikke mindst bemærkelsesværdig på grund af sin særprægede arkitektur. En halv, kamtakket gavlstår som en "trappe" mod det sengotiske tårn (tilføjet o. 1500).

Tårnet er formentlig bygget i forbindelse med, at kirken fik indmuret hvælv. Nordmuren er nymuret fra grunden, mens syd- og vestsiderne er rejst oven på skibets mure.

Inde i kirken bemærker man det fabulerende billedtæppe foran alteret. Tæppet er håndtuftet af Bjarne Poul Sachse (1980), farverne er inspireret af kirkens øvrige interiør, og motivet er frit til fortolkning. Måske leder det store blå felt tankerne hen på Mossø.

Sammen med sin hustru Gro Sachse har Bjarne Poul Sachse leveret alterduge, tæpper og messehageler til flere hundrede danske kirker.

Altartavlen er ifølge en forsvunden indskrift udført i 1792. Det sengotiske processionskrucifiks, som er anbragt midt under trekantgavlen, har formodentlig haft sin plads her siden tavlen blev udført.

Døbefonten hører til den såkaldte Låsby-Vinderslev-gruppe, som også omfatter fontene i bl.a. Gl. Rye Kirke, Låsby Kirke og Dover Kirke. Fonten har tydelige rester af den oprindelige bemaling.

Ude på kirkegården kan man se et usædvanligt gravtræ af granit (o. 1800). Tidligere blev gravtræer lavet af træ, hvilket kan ses i Gl. Rye Kirke.

LÆG MÆRKE TIL

Det lille, snittede hoved ved opgangen til prædikestolen. Muligvis en englefigur

Kirkeskibet, som er en model af Fregatten Jylland

VOERLADEGÅRD KIRKE

Kirkedalen 7, Voerladegård, 8660 Skanderborg

Åben: Kl. 7 - 16

På vej til at blive grøn kirke

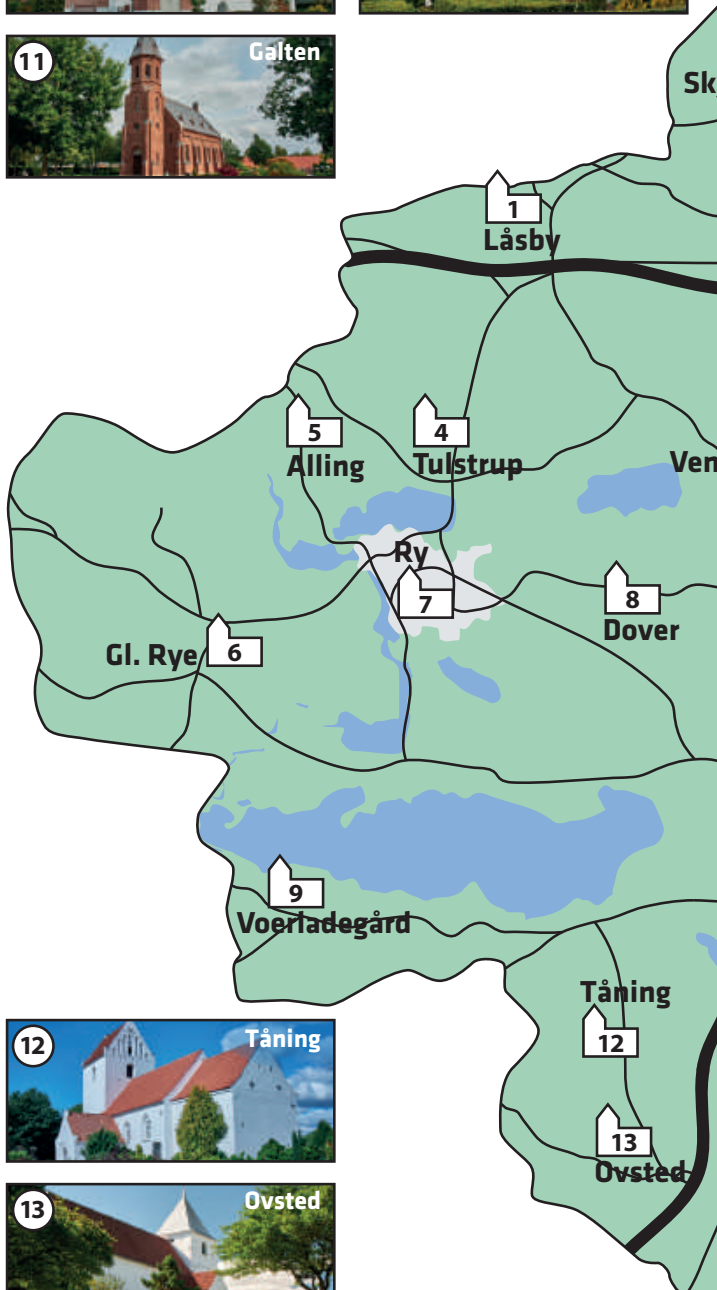
Sognepræst:

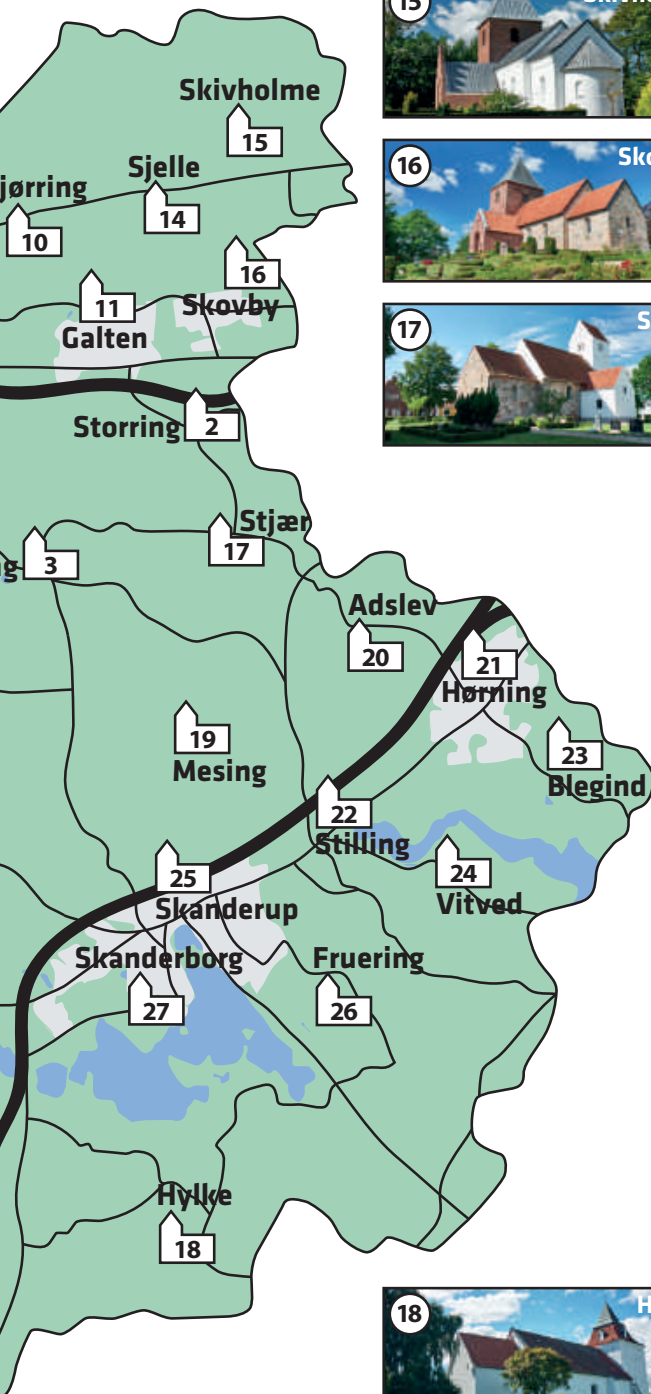
Peter Tast 61 22 39 99

Graver (landsbykirkegårdene):

Peder Lund 30 43 17 80

Signaturforklaring

Grøn Kirke

Formålet med Grøn Kirke er med et kirkeligt og teologisk udgangspunkt at inspirere og motivere individer, menigheder, kirker og kirkelige organisationer til at tage et medansvar for de klima- og miljøudfordringer, som verden står overfor.

For at blive Grøn Kirke skal man arbejde med en tjekliste med 48 punkter inden for 6 kategorier. Når man kan sætte kryds ved mindst 25 punkter med mindst to punkter i hver kategori, kan man registrere sig som Grøn Kirke.

Man må tænde lys

Toilet

Ved langt de fleste kirker er toiletterne som minimum åbne i kirkens åbningstid. Andre steder er toiletterne åbne fra solopgang til solnedgang uafhængigt af, om kirken er åben.

Kilder

Vi har bl.a. hentet informationer her:
Samtaler med menighedsrådsmedlemmer og præster
Nationalmuseets 'Danmarks Kirker', online udgave
Vejledning til Danske kirker, forlaget Hikuin
Kirkernes egne hjemmesider og foldere
Kirkerne i Søhøjlandet, Aarhus amt m.fl., 1994
Kirkerne i Aarhus og omegn, Aarhus amt, 1995,
samt diverse avisartikler m.v.

Fotos

Omslag: Udsnit af Jens Nielsens alterbillede,
Skanderborg Slotskirke
Side 1: Kirkerne i Vitved og Hylke
Side 2: Adslev Kirke
Side 3: Skivholme Kirke

Instagram: @kirkekunstguiden
Tag os med #kirkekunstguiden

Pilgrimsstien

Til fods mellem kirker - fortællinger i sten og træ

Det kuperede Søhøjland inviterer til dejlige traveture. Her er "Spor i landskabet", som kan gåes på en eftermiddag og lange ruter, som kræver et par dage i rask trav, f.eks. Himmelbjergruten.

I tilknytning til kirkerne er der også rig mulighed for at få frisk luft. Gå f.eks. en lille tur ud til den fine skovkirke i Adslev, trav ad pilgrimsstien i Galten-Skovby eller gå på tur med bibelske historier blandt træskulpturer i Snestrup.

Se alle spor, stier og ruter på friluftskortet på www.skanderborg.dk.

På pilgrimsstien mellem Skovby og Galten

Hvis I sætter af sted til fods mellem kirkerne i Galten og Skovby, møder I syv pilgrimssten i grøftekanten eller midterrabatten. De er lavet af lokale stenhuggere, og i hver sten er hugget et af de ord, som ifølge den svenske præst Hans-Erik Lindström kender tegner en pilgrim i dag:

Frighed • Enkelhed • Langsomhed • Bekymringsløshed • Åndelighed • Fællesskab • Stilhed

Turen er en slags pilgrimsrute til hverdagsbrug, for de syv ord siger noget om, hvad vi kan længes efter i en travl dagligdag og opleve, når vi går. Når vi færdes til fods, sænker vi jo tempoet og får tid til at tænke efter, lægge mærke til vores omgivelser og undre os. På hver sten er der også indhugget en halv sol som reference til det kristne håb, troens lys, opstandelse og nyt liv. En QR-kode øverst på hver sten giver mulighed for at få mere at vide om de enkelte pilgrimsord.

På tur med Det gamle Testamente

Også den fem kilometer lange præstegårdssti i Snestrup kombinerer natur med kultur. Parkér bilen eller cyklen ved den fine, gamle præstegård i Snestrup og hold øje med de to keruber, som vogter indgangen til fortællestien. Snart vil I støde på en slange og et æbleskrog og sidenhen på både Noahs Ark, Abrahams Hus og stalden i Bethlehem. Alt sammen udskåret i træ af træskulptør Allan Bo Jensen.

Informationstavler viser vej, og turen går bl.a. over Bredmosen ad en 100 meter lang træbro. Idéen til Præstegårdsstien stammer fra tidligere, mangeårige sognepræst Benedikte Baggesgaard, og stien er blevet til i et Grønt Partnerskab i Skanderborg Kommune.

Et spor i landskabet

Storring-Stjær-Søballe-sporet forbinder kirkerne i Storning og Stjær. Man går i det åbne landskab i Aarhus Adal, i Storning Præstegårdsskov og ad Kærlighedsstien i Storning Præstegårdshave (en af landets største præstegårdshaver).

Bind 1
Kirkerne
i Skanderborg Provsti